

Täysistunto

Torstai 4.12.2025 klo 16.00—22.09

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 145/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 22/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.38 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus rakentuu kokonaisuudesta, jonka kivijalka on huoltovarmuus. Se on kykyämme varmistaa, että yhteiskunnan toiminta ei pysähdy, vaikka maailma ympärillämme muuttuisi. Tämä hallituksen esitys huoltovarmuuslain uudistamiseksi on vastaus muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Elämme ajassa, jossa meidän on oltava valppaina ja valmiina, ajassa, jossa huoltovarmuus ei ole enää vain varautumisen yksityiskohta vaan koko yhteiskuntamme selkäranka.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on tärkeä osa kokonaisturvallisuuttamme. Suomen puolustuskyvyn kannalta on erittäin tärkeää, että huolehdimme kokonaisturvallisuuden kaikista näkökulmista, myös huoltovarmuudesta. Hallitus tekee nyt perusteellisen ja vastuullisen uudistuksen, jossa huoltovarmuuslaki päivitetään vastaamaan tätä aikaa. Huoltovarmuuskeskuksesta tehdään virasto, sen rahoitusmalli selkeytetään ja varautumista laajennetaan materiaalivarastoista myös suorituskykyihin. Tämä tarkoittaa, että yhteiskunta kykenee toimimaan myös kriisin keskellä. Me olemme valmiita alati muuttuvaan toimintaympäristöön riippumatta siitä, oliko kyse energiasta, ruuasta, tietoverkosta tai logistiikasta. Se tarkoittaa sitä, että suomalaiset voivat luottaa siihen, että kriisitilanteessakin valo syttyy, lääkkeet riittävät ja yhteiskunnan palvelut pelaavat.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus ei ole vain Helsingin tai Etelä-Suomen asia, ennen kaikkea se on koko Suomen yhteinen asia ja tehtävä. Erityisesti pohjoisen Suomen rooli huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kannalta on korvaamaton. Pohjoisessa on kriittinen osa energiantuotantoamme, teollisuuttamme ja logistiikkaverkkojamme. Siksi myös huoltovarmuuden kehittämisessä on varmistettava, että investoinnit ja varautumistoimet ulottuvat koko maahan. Turvallinen Suomi on vahva silloin, kun jokainen osa maata on turvasa ja mukana.

Niistä syistä seuraten tämä uudistus on vahva viesti meiltä maailmalle: niin nyt kuin jatkossakin Suomi varautuu, toimii ja kantaa vastuunsa. Huoltovarmuus on tärkeä osa arjen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2025 vp

turvallisuutta, mutta se on myös merkittävä osa vahvaa kansallista tahtoamme, vahvaa tahtoa ja sisua puolustaa omaa maatamme ja turvata sen toiminta kaikissa mahdollisissa oloissa. Juuri tämä on oikea ja vastuullinen suunta Suomelle. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio poissa, edustaja Rintamäki poissa. — Edustaja Mehtälä.

21.42 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Viime vuodet ovat opettaneet meille paljon. Pandemia, energiakriisi ja geopoliittiset jännitteet ovat osoittaneet, että huoltovarmuus ei ole vain tekninen termi, se on kansallisen turvallisuuden ja arjen jatkuvuuden perusta. Kun kriisi iskee, kysymys kuuluu, onko meillä riittävästi ruokaa, energiaa, lääkkeitä ja toimiva yhteiskunta. Tämä hallituksen esitys pyrkii vastaamaan juuri näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Mitä hyvää esitys tuo tullessaan? Ensinnäkin virastomuotoisen Huoltovarmuuskeskuksen perustaminen selkeyttää sen asemaa ja varmistaa, että toiminta täyttää perustuslain vaatimukset. Huoltovarmuuskeskus käyttää merkittävää julkista valtaa, joten viranomaisasema on perusteltu. Samalla työntekijöiden siirtyminen virkasuhteeseen lisää vastuullisuutta ja luo yhtenäisen hallintomallin.

Toiseksi rahoitusmallin uudistaminen osin valtion talousarviosta, osin huoltovarmuusmaksusta turvaa riittävän rahoituksen. Tämä on kriittistä, jotta varautuminen ei jää rahasta kiinni. Talousvaliokunta kuitenkin muistuttaa, että huoltovarmuusmaksun tuotto on laskenut ja kustannukset vastaavasti kasvaneet. Siksi rahoituspohjan muutoskestävyys ja laajentaminen on välttämätöntä erityisesti siirtymässä fossiilisista puhtaisiin energialähteisiin, koska huoltovarmuusmaksu peritään fossiilisesta energiasta.

Kolmanneksi esitys vahvistaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Ministeriön ohjausryhmä ja huoltovarmuusneuvoston rooli varmistavat, että huoltovarmuus huomioidaan laajasti eri hallinnonaloilla. Lisäksi tunnistetaan alueellisen huoltovarmuuden merkitys, mikä on tärkeää kriisitilanteissa. Tämän me erityisesti valiokunnassa otimme esille.

Arvoisa puhemies! Esityksessä on kuitenkin haasteita. Suuri huoli liittyy elinkeinoelämän rooliin. Tämä tuli asiantuntijakuulemisissa erityisesti esille. Suomen huoltovarmuusjärjestelmän, joka on lähtöisin vuodesta 1992, vahvuus on ollut viranomaisten ja elinkeinoelämän, siis yritysten, tiivis yhteistyö. Nyt pelätään, että virastomuotoisuus ja hallituksen lakkauttaminen kaventavat yritysten vaikutusmahdollisuuksia. Ohjausryhmässä on vain kaksi elinkeinoelämän edustajaa, mikä voi heikentää käytännön osaamisen hyödyntämistä.

Toinen haaste on toimintamallin joustavuus. Kun rahoitus siirtyy talousarviomenetelyyn ja henkilöstö virkasuhteeseen, päätöksenteko voi hidastua. Tämä voi olla ongelma kriisitilanteissa, joissa nopea reagointi on välttämätöntä.

Lisäksi tiedonkulku herättää kysymyksiä. Tämä nousi myös asiantuntijakuulemisissa esille. Uudistuksessa vain Huoltovarmuuskeskuksella olisi oikeus saada ja jakaa tietoa, kun aiemmin myös sektorit tai poolit saivat tiedot suoraan. Tämä voi heikentää yhteistyön sujuvuutta ja yritysten motivaatiota osallistua.

Haluan nostaa esiin myös EU-ulottuvuuden. Kansallinen sääntely ja EU-vaatimukset on sovitettava yhteen, jotta varautuminen on johdonmukaista ja tehokasta.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona voidaan todeta, että uudistus on tarpeellinen ja tuo selkeyttä, mutta sen toteutuksessa on varmistettava, ettei menetetä suomalaisen mallin vah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2025 vp

vuuksia, jotka muuten on maailmanlaajuisesti tunnistettu, joustavuutta ja elinkeinoelämään sitoutumista. Huoltovarmuus on yhteinen asia, ja sen turvaaminen vaatii viranomaisen, yritysten ja järjestöjen tiivistä yhteistyötä myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! Kysyn lopuksi: kun seuraava kriisi tulee — ja se tulee — olemmeko valmiita? Tämä laki on askel oikeaan suuntaan, mutta sen onnistuminen riippuu siitä, säilyttämekö me suomalaisen vahvuuden eli yhteistyön ja nopean reagoinnin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

21.47 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on sillä lailla mielenkiintoinen asia, että olen itse ollut tässä puolustustalouden suunnittelukunnassa 2000-luvun alussa ja sitten Huoltovarmuusneuvostossa, ja sillä lailla tutulla asialla. Siinä mielessä pyysin tämän puheenvuoron, että tämä on sellainen asia, että on hyvä, että tässä nyt päivitetään tätä toimintaa ja muodostetaan siitä virasto mutta silti yritetään säilyttää vielä erittäin hyvä julkisen ja yksityisen puolen yhteistyö näillä toiminnoilla.

Kannattaa huomioda, että Suomi on aivan poikkeuksellinen maa tässä yhteydessä, miten tämä huoltovarmuus on tehty tämmöisellä kombinaatiolla, että siinä on viranomaisyhteistyö ja sitten on yksityisen puolen yhteistyötä, ja tätä tehdään erilaisissa pooleissa, ja pooleissa aika lailla elinkeinoelämällä on vetovastuu, ja ne tekevät niitä poolikohtaisesti. Sitten varastointi ja muut asiat on hoidettu myöskin ostopalveluilla erilaisista julkisista ja yksityisistä varastoista, ja niin poispäin. Tämä toimii hyvin verkostomaisesti ja poolimaisesti, ja se on tämän vahvuus, ja sitten se, että tässä on todella vahvasti sitouduttu näitten asioitten hoitamiseen niin siellä elinkeinoelämän puolella kuin sitten valtiovallan puolella, ja sopivasti näitä koordinoidaan niin, että tässä päästään eteenpäin. Tämä kuitenkin kattaa meidän yhteiskunnan taustalla energiahuollossa, ruokahuollossa ja kaikessa muussakin sellaisia toimintoja, joista ei normaalisti tiedetä, mitä kaikkea tuolla on jo valmiuden osalta tehty. Tämä on erittäin esimerkillistä toimintaa.

Sen takia oikeasti pyysin puheenvuoron, että tämä rahoitushan käytännössä tehdään niin, että kerätään tämmöinen huoltovarmuusmaksu, joka on veronluonteinen maksu, joka kerätään sähkö- ja energiatuotteista osana kokonaisverotasoa, ja sillä tavalla tätä tehdään. Nyt tämä huoli, jota myöskin valiokunta on miettinyt ja nostanut esiin, liittyy siihen, että kun siirrytään fossiilisista puhtaisiin polttoaineisiin ja energialähteisiin, niin se rahoituspohja kapenee koko ajan. Nyt se huoli on, että pidetään kiinni siitä, että me lavennetaan sitten tätä veropohjaa jossain kohtaa, niin että me varmistetaan tämä rahoitus jatkossa. Tämä on ehkä tämän uudistuksen semmoinen huolestuttavin asia. Muuten tämä kokonaisuus menee tässä hyvin eteenpäin. Kannatan tätä ehdotusta tällaisessa muodossa, mutta pitää alleviivata, että tämä rahoitus pystytään jatkossa hoitamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

21.50 Janne Jukkola kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on suomalaisen huoltovarmuuden kannalta poikkeuksellisen merkittävä. Me emme päivitä vain yksittäistä lakia, vaan me päivitämme koko toimintamallin siihen maailmaan, jossa Suomi nyt elää.

Turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi, toimitusketjut ovat haavoittuvampia, hybridiuhat arkipäivää, ja Nato-jäsenyys korostaa kansallisen suorituskyvyn merkitystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2025 vp

Näissä oloissa paine tehdä asioita fiksummin ja selkeämmin on kasvanut tuntuvasti. Uudistuksen ydin on se, että Huoltovarmuuskeskuksesta tulee virasto. Se ei ole vain muoto-seikka, se on vastaus siihen, että HVK käyttää merkittävää ja tärkeää julkista valtaa ja täten tarvitsee selkeät, lain tasolla määritellyt toimivaltuudet. Tässä mennään oikeaan suuntaan, ja näin oikeusvaltiossa pitääkin toimia.

Samalla haluan korostaa, kuten moni valiokunta ja asiantuntijataho on todennut, että suomalaisen huoltovarmuuden voima syntyy virastojen ulkopuolella viranomaisten ja yritysten yhteistyöstä. Suomen malli on vahva juuri siksi, että sektorit ja poolit tekevät tätä työtä yhdessä. Se on vuosikymmenten luottamuksen tulos, ei ylhäältä määrätty rakenne. Siksi on tärkeää katsoa, mitä tässä uudistuksessa ei saa horjuttaa.

Talousvaliokunta tunnisti huolen, että malli voisi uudistuksen myötä kallistua liikaa viranomaiskeskeiseksi. Siksi valiokunta teki tärkeitä täsmennyksiä: elinkeinoelämän roolia ohjausryhmässä vahvistetaan, poolien ja sektorien asema ja vapaaehtoisuus turvataan, tiedonkulun ja luottamuksen merkitystä vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on koko yhteiskunnan suorituskykyä: energiaa, logistiikkaa, tietoliikennettä, ruokahuoltoa — kaikkea sitä, mikä mahdollistaa arjen myös silloin, kun olosuhteet ympärillä on muuttuvat nopeasti. Yritysten osaaminen ja kyky toimia häiriötilanteissa ovat Suomelle elintärkeitä. Meillä Pohjanmaan seudulla myös yritykset ovat olleet tässä työssä vahvasti mukana, ja tahto edistää yhteiskunnan selkärankaa on erittäin vahvaa. Siksi on tärkeää, että yritykset kokevat olevansa tässä kumppaneita, eivät sivustakatsojia.

Valiokunnassa nostettiin esiin myös rahoituksen kestävyys. Huoltovarmuuskeskuksen rahaston tuotto ei voi perustua vain yhteen lähteeseen, ja energiasiirtymä korostaa tätä entisestään. Samalla on oltava rehellisiä. Tarvitsemme vielä pitkään myös fossiilisia polttoaineita uusien energiamuotojen rinnalle. Energiasiirtymä ei saa hetkeksikään horjuttaa kriisiajan suorituskykyä. Energiavarmuutemme pitää olla vakaalla ja kestäväällä pohjalla. Tässä työssä on oltava hereillä, ettei yhteiskuntamme kriisinkestävyys ole haavoittuvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuutena esitys vie Suomea oikeaan suuntaan. Se nykyaikaistaa lainsäädäntöä, selkeyttää viranomaisten vastuita ja täyttää perustuslain vaatimukset. Yritykset, järjestöt ja viranomaiset ovat tämän mallin kivijalka. Ilman heitä ei rakenneta uutta eikä säilytetä vanhaa. Siksi tärkeintä on, että yhteistyö säilyy vahvana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo poissa, edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Holopainen.

21.55 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä tosiaan käsitellään tätä hallituksen esitystä, joka liittyy Suomen huoltovarmuuden vahvistamiseen, ja tosiaan ollaan uudistamassa tätä lainsäädäntöä, mikä on täysin perusteltua, koska uhkaympäristökin tässä on muuttunut ja sen puoleen tämän lain päivittäminen on tosi tärkeää. Muutama nosto täältä — erityisesti kun olen ollut tätä myös käsittelemässä tuolla puolustusvaliokunnassa, joka on antanut lausunnon tästä lakiesityksestä, niin muutama huomio siitä näkökulmasta:

Tosiaan hyvää tässä on esimerkiksi se, että tosiaan tätä käsitettä laajennetaan niin, että tämä määritelmä koskee myös normaaliolojen vakavia häiriötilanteita, mikä on äärimmäisen tärkeää. Sitten on todella tärkeää se, että tässä määritelmässä säilytetään maininta maanpuolustuksesta, mutta sen lisäksi määritelmään lisätään turvallisuus. Perusteena tälle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2025 vp

on se, että maanpuolustuksen kannalta kriittisten toimintojen lisäksi on tärkeää turvata sisäisen turvallisuuden toimijoiden, kuten poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Liikenne- ja viestintäviraston sekä Maahanmuuttoviraston, kriittiset toiminnot. Tämä tosiaan heijastelee sitten tätä äärimmäisen tärkeätä suomalaista kokonaisturvallisuusajattelua aiempaa paremmin.

Puolustusvaliokunta on lausunnossaan nostanut esiin myös sen, että osaamisen huoltovarmuus on oleellinen osa kokonaishuoltovarmuutta. Vastuut tietoyhteiskunnan toimivuuden varmistamisesta tulee määritellä sekä normaali- että poikkeusoloissa, ja tekoäly ja kvanttiteknologiat sekä niiden kasvava käyttö ovat tästä hyviä esimerkkejä. Tämä on syytä Suomessa huomioda, että ilman osaavaa työvoimaa ja tutkimuskapasiteettia materiaallinen ja tekninen varautuminen ei ole pitkällä aikavälillä kestävä.

Tosiaan tärkeä näkökanta on se, että Suomen tulee rakentaa huoltovarmuuttaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, jossa sotilaallinen ja siviilivarautuminen tukevat toisiaan. Keskeistä on ennakkoiva suunnittelu, pitkäjänteinen rahoitus ja laaja yhteistyö viranomaisien, yritysten sekä kansainvälisten kumppanien välillä. Näin Suomi voi ylläpitää kaikissa olosuhteissa toimivan ja uskottavan puolustuksen ja yhteiskunnan elintärkeät toiminnot myös pitkäkestoisten kriisien aikana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 145/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.